Towards Modern Slavic Studies

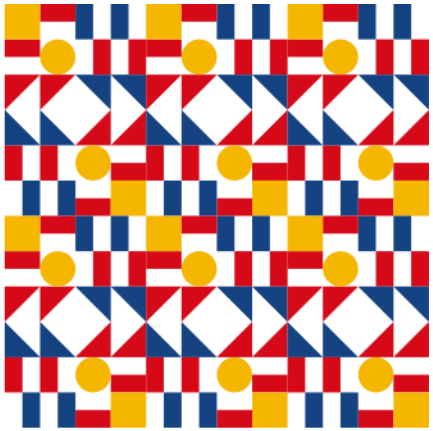

Irena Bogoczová

SLOVANSKÉ JAZYKOVÉ TRADICE A TYPOLOGICKÉ ODLIŠNOSTI

Towards Modern Slavic Studies – 2020-1-PL01-KA203-081976, 2020 Erasmus+ Strategic Partnerships for higher education

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE

UNIVERSITY OF OSTRAVA

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Towards Modern Slavic Studies – 2020-1-PL01-KA203-081976, 2020 Erasmus+ Strategic Partnerships for higher education

Tato publikace je spolufinancována Evropskou komisí v rámci programu Erasmus+. Tato publikace odráží názory autorů a Národní agentura a Evropská komise nejsou zodpovědné za jakékoli použití informací, které obsahuje.

PUBLIKACE ZDARMA

© [I. Bogoczová], licence: CC BY-NC-ND 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.pl)

Ostrava 2022

Semestr, počet hodin: 1 libovolný semestr (zimní/letní) NMgr. studia; 15 x 90 minut

Forma absolvování předmětu: prezenční, anebo částečně kombinovaná

Povaha výuky: přednáška + cvičení

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

SPIS TREŚCI

1. JAZYKOVÁ GENEALOGIE A TYPOLOGIE 5

2. SLOVANSKÝ JAZYK – POLŠTINA 7

3. FONOLOGIE (NA POZADÍ GRAFIE A ORTOGRAFIE) 9

4. SLOVANSKÝ JAZYK – RUŠTINA 11

5. FLEXE – DEKLINACE 1 13

6. FLEXE – DEKLINACE 2 15

7. SLOVANSKÝ JAZYK – SRBŠTINA A CHORVATŠTINA 17

8. FLEXE – KONJUGACE 1 19

9. FLEXE – KONJUGACE 2 21

10. SLOVANSKÝ JAZYK – BULHARŠTINA (A MAKEDONŠTINA) 23

11. SYNTAX 25

12. SLOVANSKÝ JAZYK – SLOVINŠTINA 27

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE

UNIVERSITY OF OSTRAVA

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

13. LEXIKOLOGIE A SLOVOTVORBA 29

14. SLOVANSKÝ JAZYK – KAŠUBŠTINA A LUŽICKÉ SRBŠTINY 31

15. TESTACE A HODNOCENÍ ZNALOSTÍ STUDENTŮ 33

INFORMACE 34

LITERATURA 40

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE

UNIVERSITY OF OSTRAVA

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

1. JAZYKOVÁ GENEALOGIE A TYPOLOGIE		Čas (min.)
1. Základní otázky a cíle výuky	Učitel seznamuje studenty se sylabem předmětu: smysl, rozsah, jednotlivá témata, pořadí témat, cíle výuky, požadavky na studenta, použitá metoda práce, povinná a doporučená literatura, forma ukončení předmětu, způsob hodnocení. Učitel vysvětluje: K čemu daný předmět slouží? Proč byl zařazen do studijního programu? Jak bude vedena výuka? Jaká dílčí témata budou probírána? Co učitel očekává od studenta? Jaká bude forma kontroly vědomostí? (a. učitele)	15
2. Uvedení do problematiky	Učitel vysvětluje/připomíná význam pojmů: nostratické jazykové společenství, indoevropština, praslovanština, staro-slověnština, balkánský jazykový svaz. Provádí periodizaci vývoje slovanských jazyků, uvádí základní jazykové procesy společné všem slovanským jazykům; názorně předvádí (na politické mapě Evropy) územní slovanských jazyků a vyjadřuje se k otázce jejich počtu. V součinnosti se studenty učitel shrnuje kritéria emancipace jazyka (probraná v předmětu obecná jazykověda, úvod do jazykovědy aj.). (a. učitele i a. studentů)	20
3. Hlavní aktivita	Učitel přistupuje k pojmu jazyková genealogie – žádá studenty o hrubou definici, tu následně doplňuje a převádí do podoby vědecké definice. Učitel přistupuje k druhému pojmu – jazyková typologie – žádá studenty o uvedení názvů jednotlivých jazykových typů a o jejich charakteristiku; formulace studentů doplňuje a koriguje. Učitel prezentuje začátky disciplíny jazyková typologie, poukazuje na místo JT v kontextu jazykovědy 19. století; uvádí střediska a jména badatelů, základní teze JT. Studenti formulují rozdíly mezi jazykovou genealogií a typologií, učitel koriguje formulace studentů.	40

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	Učitel se zaměřuje na popis slovanského jazykového typu – flexivního, zmiňuje základní vlastnosti flexivního jazyka a upozorňuje na značně odlišný jazykový systém bulharštiny a makedonštiny. (a. učitele i a. studentů)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku a odpovídá na případné doplňující otázky ze strany studentů.	10
5. Další kroky	Učitel nabádá studenty k samostatnému studiu příslušného oddílu textové opory a upozorňuje na nutnost přípravy odpovědí na otázky v závěru kapitoly.	5
6. Potřebný materiál	politická mapa Evropy; textová opora k předmětu v tištěné nebo elektronické verzi; prezentace k přednášce v PowerPoint	-
7. Poznámky	-	

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

2. SLOVANSKÝ JAZYK – POLŠTINA		Čas (min.)
1. Základní otázky a vzdělávací cíle	Smyslem výuky je zprostředkovat studentům s nulovou, nebo jen mizivou znalostí polštiny ucelené informace o jejím systému; předvést, jak vypadá psaný/tištěný text v polštině; umožnit studentům přečíst si takový text a zkusit v něm najít základní systémové vlastnosti polštiny. Výuka je vhodná i pro studující polský jazyk či dokonce rodilé mluvčí tohoto jazyka, neboť se v ní upozorňuje na jevy, o kterých nejspíše dosud nepřemýšleli. Výuka motivuje k dalšímu poznávání tohoto jazyka. (a. učitele)	-
2. Uvedení do problematiky	Učitel zmiňuje počátky polské etnicity a polštiny jako národního jazyka, základní milníky polských dějin, důležitá místa ve vývoji tohoto jazyka, rozrůznění polského národního jazyka na teritoriální dialekty, otázku emancipace kašubštiny, status polštiny a jiných slovanských jazyků na území Polska. Učitel přehledně prezentuje systém spisovného polského jazyka. Učitel upozorňuje na česko-polská homonyma, popř. na shody a odlišnosti v polské a jiné slovanské slovní zásobě. (a. učitele)	15
3. Hlavní aktivita	Učitel řídí výuku, která obsahuje tyto kroky a dílčí témata: přečtení krátkého současného středně náročného textu v polštině; vysvětlení a komentář ke grafické podobě jazyka a k polskému pravopisu obecně; periodizace vývoje polského jazyka; fonologický systém polštiny; ortoepická norma (přehled);	40-50

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	ohýbání slov v polštině – základní údaje a odlišnosti od české deklinace/konjugace; mluvnické kategorie rodu, pádový synkretismus; zvláštnosti polské syntaxe; česko-polské rozdíly v oblasti obohacování slovní zásoby; tvoření a přejímání slov. Učitel ve druhé části hlavní aktivity vybízí studenty k opětovnému přečtení textu a nacházení v něm typologických jevů, o kterých byla řeč v předchozí prezentaci. (a. učitele, a. studenta)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku – formuluje základní teze, které charakterizují polštinu, a vybízí studenty k uvádění příkladů. Učitel ústně hodnotí práci studentů. Učitel odpovídá na případné otázky studentů. (a. učitele, a. studenta)	20-30
5. Další kroky	Učitel sděluje téma další výuky.	5
6. Potřebný materiál	mapa Polska; výtisky 1 stránky středně náročného textu v polštině; technika: PC/NB, datový projektor	-
7. Poznámky	-	-

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

3. FONOLOGIE (NA POZADÍ GRAFIE A ORTOGRAFIE)		Čas (min.)
1. Základní otázky a vzdělávací cíle	Učitel vysvětluje: Co tvoří fonologický systém jazyka? Jaký je původ současných slovanských hlásek a prozodémů? Co znamenají pojmy distinkce, distinktivní? Jak spolu souvisejí ortoepie a ortografie? (a. učitele)	10
2. Uvedení do problematiky	Učitel na příkladu mateřského jazyka studentů, a/nebo jazyka, který aktuálně studují, systematizuje repertoár hlásek daného jazyka a konstatuje (ne)přítomnost v jeho fonologickém systému suprasegmentů (kvantita, přízvuk, slabičná intonace). Připomíná hláskové opozice, které se v daném jazyce vyskytují. Připomíná fonologický systém praslovanštiny a dávné základní hláskové tendence tohoto společného prajazyka. Uvádí základní druhy hláskových změn v proudu řeči v současnosti. (a. učitele, a. studenta)	20
3. Hlavní aktivita	Učitel postupně prezentuje a komentuje vokalický systém jednotlivých slovanských jazyků a konsonantický systém jednotlivých slovanských jazyků. Na přehledné ilustraci objasňuje vlastnosti tzv. vokalického a konsonantického jazyka. Učitel signalizuje rozsah dílčích témat, kterým se bude v následném výkladu věnovat, a v souladu s tímto plánem se postupně vyjadřuje k jevům: palatalizace souhlásek vlivem předních vokálů; osudy praslovanské hlásky jať; typy slovanských diftongů; modifikace samohlásek vyvolané přízvukem; vliv kvantity na hláskové alternace ve slovanských jazycích;	45

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	protetizace; „mazurování“ a „kašubování“; výslovnost geminát zejména ve slovech cizího původu; slovanské sonorní hlásky, otázka slabičného r a l; zvláštnosti ostatních souhlásek ve slovanských fonologických systémech: ř, h/g/ch, l´, ć, ʒ́, k´, g´ aj. (a. učitele)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku a odpovídá na případné doplňující otázky ze strany studentů.	10
5. Další kroky	Učitel nabádá studenty k samostatnému studiu příslušného oddílu textové opory a upozorňuje na nutnost přípravy odpovědí na otázky v závěru kapitoly.	5
6. Potřebný materiál	textová opora k předmětu v tištěné nebo elektronické verzi; prezentace k přednášce v PowerPoint	-
7. Poznámky	-	

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

4. SLOVANSKÝ JAZYK – RUŠTINA		Čas (min.)
1. Základní otázky a vzdělávací cíle	Smyslem výuky je zprostředkovat studentům s nulovou, nebo jen mizivou znalostí ruštiny ucelené informace o jejím systému; předvést, jak vypadá psaný/tištěný text v ruštině; umožnit studentům přečíst si takový text a zkusit v něm najít základní systémové vlastnosti ruštiny. Výuka je vhodná i pro studující ruský jazyk či dokonce rodilé mluvčí tohoto jazyka, neboť se v ní upozorňuje na jevy, o kterých nejspíše dosud nepřemýšleli. Výuka motivuje k dalšímu poznávání tohoto jazyka. (a. učitele)	-
2. Uvedení do problematiky	Učitel zmiňuje počátky ruské státnosti, dřívější východoslovanskou jazykovou jednotu, počátky diferenciace ruštiny, ukrajinštiny, běloruštiny, status ukrajinštiny a běloruštiny v minulosti a v současné době, východoslovanské smíšené, pouze mluvené jazyky. Učitel nastiňuje sociolingvistickou charakteristiku ruštiny. Učitel přehledně prezentuje periodizaci vývoje ruského jazyka – v psané formě vs. mluvené formě, upozorňuje na vliv staroslověnštiny v ruském kulturním prostředí. Učitel uvádí přínos Lomonosova a Puškina pro utváření novodobého ruského spisovného jazyka. (a. učitele)	15
3. Hlavní aktivita	Učitel řídí výuku, která obsahuje tyto kroky a dílčí témata: přečtení krátkého současného středně náročného textu v ruštině; vysvětlení a komentář k pravopisu cizích slov a k transliteraci z latinky do cyrilice; palatální výslovnost souhlásek v pozici před předními samohláskami; plnohlasí a hláskové církevismy; fonetické byzantismy; ruský přízvuk a jeho následky;	40-50

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	flexe jmen; ruské stupňování adjektiv; flexe sloves; elize pomocného slovesa „být“, pozice zvratného „se“ vzhledem ke slovesu; ruská syntax; deagentizace vět, oslabení významu VF; zdroje obohacování ruské slovní zásoby; projevy analytismu a izolativnosti v ruštině. Učitel ve druhé části hlavní aktivity vybízí studenty k opětovnému přečtení textu a objevování v něm typologických jevů, o kterých byla řeč v předchozí prezentaci. (a. učitele, a. studenta)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku – formuluje základní teze, které charakterizují ruštinu, a vybízí studenty k uvádění příkladů. Učitel ústně hodnotí práci studentů. Učitel odpovídá na případné otázky studentů. (a. učitele, a. studenta)	20-30
5. Další kroky	Učitel sděluje téma další výuky.	5
6. Potřebný materiál	výtisky 1 stránky středně náročného textu v ruštině; technika: PC/NB, datový projektor	-
7. Poznámky	-	-

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

5. FLEXE – DEKLINACE 1		Čas (min.)
1. Základní otázky a cíle výuky	Učitel vysvětluje: Co je to deklinace? Kolik základních deklinačních typů obsahují systémy slovanských jazyků? Co je to morfonologie? (a. učitele)	5
2. Uvedení do problematiky	Studenti na pokyn učitele vyjmenovávají ohebné slovní druhy, pojmenovávají je domácí i latinskou terminologií a uvádějí další kategorie slovních druhů vymezené na základě jiných kritérií než pouze (ne)ohebnosti slova. Učitel vybízí studenty k tomu, aby na příkladu svého mateřského jazyka, a/anebo jazyka, který aktuálně studují, provedli systematizaci deklinačních typů. Učitel vysvětluje, které deklinace využívají slovanské jazyky a jak rozpoznat příslušnost daného ohebného slova k jedné z nich. Učitel objasňuje otázku morfonologie a prezentuje, které jevy související se skloňováním patří do této oblasti. Shrnuje podstatu rozdílu mezi pravou (vlastní) morfologií a morfonologií. (a. učitele, a. studenta)	25
3. Hlavní aktivita	Učitel seznamuje studenty s dílčími tématy výuky a v souladu s plánem postupně prezentuje a komentuje tyto jevy: staroslověnské kořeny současného deklinačního systému slovanských jazyků; obecné zjednodušení staršího deklinačního systému, fenomén silných (produktivních) deklinací, mezideklinační kolísání, fenomén dubletní tvarů; míra flexivnosti v jednotlivých slovanských jazycích; případy morfonologie, vnitřní flexe, vliv kvantity a přízvuku na slovanské tvarosloví; zvláštnosti skloňování substantiv, zájmen, adjektiv a číslovek ve slovanských jazycích (případové studie). (a. učitele)	45

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku a odpovídá na případné doplňující otázky ze strany studentů.	10
5. Další kroky	Učitel nabádá studenty k samostatnému studiu příslušného oddílu textové opory a upozorňuje na nutnost přípravy odpovědí na otázky v závěru kapitoly.	5
6. Potřebný materiál	textová opora k předmětu v tištěné nebo elektronické verzi; prezentace k přednášce v PowerPoint	-
7. Poznámky	-	

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

6. FLEXE – DEKLINACE 2		Čas (min.)
1. Základní otázky a cíle výuky	Učitel vysvětluje: Co jsou to gramatické informace a co je jejich nositelem (exponentem)? (a. učitele)	5
2. Uvedení do problematiky	Studenti na pokyn učitele vyjmenovávají jmenné gramatické kategorie (mluvnické významy) a nazývají je domácí a latinskou terminologií. Učitel upřesňuje a komentuje uváděné mluvnické významy ohebných slov, vyvrací některé stereotypy v jejich vnímání a hodnocení. (a. učitele, a. studenta)	25
3. Hlavní aktivita	Učitel seznamuje studenty s dílčími tématy výuky a v souladu s plánem postupně prezentuje a komentuje následující jevy: kategorie rodu, životnosti, personálnosti, kolektivnosti (pohlavně různorodé souborovosti), rodový synkretismus ve slovanských jazycích; kategorie pádu, pádový synkretismus, unifikace koncovek, mezideklinační kolísání, dublety; kategorie čísla, supletivismus, duál; kategorie členu (určitosti); kategorie stupně, jeho příslušnost ke flexivní i slovotvorné morfologii, rodové rozdíly u tvarů 2. stupně, supletivismus nepravidelného stupňování, podíl syntetických a analytických tvarů ve slovanských jazycích, další zvláštnosti slovanské komparace, hláskové alternace. (a. učitele)	45
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku a odpovídá na případné doplňující otázky ze strany studentů.	10

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

5. Další kroky	Učitel nabádá studenty k samostatnému studiu příslušného oddílu textové opory a upozorňuje na nutnost přípravy odpovědí na otázky v závěru kapitoly.	5
6. Potřebný materiál	textová opora k předmětu v tištěné nebo elektronické verzi; prezentace k přednášce v PowerPoint	-
7. Poznámky	-	

7. SLOVANSKÝ JAZYK – SRBŠTINA A CHORVATŠTINA		Čas (min.)
1. Základní otázky a vzdělávací cíle	Smyslem výuky je zprostředkovat studentům s nulovou, nebo jen mizivou znalostí srbštiny a chorvatštiny (srb. a chor.) ucelené informace o jejich systému (systémech?); předvést, jak vypadá psaný/tištěný text v srb. a chor.; umožnit studentům přečíst si takový text a zkusit v něm najít základní systémové vlastnosti srb. a chor. Výuka je vhodná i pro studující srb. nebo chor. jazyk, či dokonce pro rodilé mluvčí těchto jazyků, neboť se v ní upozorňuje na jevy, o kterých nejspíše dosud nepřemýšleli. Výuka motivuje k dalšímu poznávání těchto jazyků. (a. učitele)	-
2. Uvedení do problematiky	Učitel zmiňuje jazykovou situaci u jižních Slovanů. Vymezuje počátek a konec existence tzv. srbochorvatštiny. Prezentuje nejčastější stanoviska odborné slavistické veřejnosti na téma společného srbochorvatského jazyka. Názorně (na mapě) lokalizuje areál srbochorvatštiny a demonstruje její nářeční rozrůznění. Komentuje vznik nových postjugoslávských států a charakterizuje tamní jazykovou situaci. Uvádí názvy (politických?) jazyků vzniklých na bázi srbsko-chorvatského jazykového systému. (a. učitele)	15
3. Hlavní aktivita	Učitel řídí výuku, která obsahuje tyto kroky a dílčí témata: přečtení krátkého současného středně náročného textu v srbštině a chorvatštině; grafické systémy srbštiny a chorvatštiny, povaha fonetického pravopisu, pravopisná adaptace vlastních jmen cizího původu; zvláštnosti fonologického sytému, hlásky, prozodémy, 4 typy přízvuku; flexe jmen, pokročilá unifikace tvarů v paradigmatu; morfémy pro tvorbu plurálu jednoslabičných slov;	40-50

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	jmenné tvary adjektiv; specifika srb. a chor. způsobu tvorby názvů zemí; specifika srb. a chor. přechylování; tvary substantiv po číslovce 2, 3 a 4; flexe sloves, tvoření analytických a syntetických tvarů; zdroje obohacování slovní zásoby; nejvýraznější srbsko-chorvatské jazykové rozdíly. Učitel ve druhé části hlavní aktivity vybízí studenty k opětovnému přečtení textu a objevování v něm typologických jevů, o kterých byla řeč v předchozí prezentaci. (a. učitele, a. studenta)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku – formuluje základní teze, které charakterizují srbština a chorvatštinu, a vybízí studenty k uvádění příkladů. Učitel ústně hodnotí práci studentů. Učitel odpovídá na případné otázky studentů. (a. učitele, a. studenta)	20-30
5. Další kroky	Učitel sděluje téma další výuky.	5
6. Potřebný materiál	nářeční mapa srbocharvátského areálu; výtisky 1 stránky středně náročného textu v srbštině a výtisk 1 stránky textu v chorvatštině; technika: PC/NB, datový projektor	-
7. Poznámky	-	-

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

8. FLEXE – KONJUGACE 1		Čas (min.)
1. Základní otázky a cíle výuky	Učitel vysvětluje: Co je to konjugace? Jaké jsou kořeny současných slovanských slovesných tvarů? Jaké byly základní tendence ve vývoji slovanské konjugace? Jakou funkci plní VF (určitý slovesný tvar) ve slovanských jazycích (ve slovanské větě)? (a. učitele)	5
2. Uvedení do problematiky	Studenti na pokyn učitele vyjmenovávají slovesné gramatické kategorie (mluvnické významy) a nazývají je domácí a latinskou terminologií. Učitel upřesňuje a komentuje uváděné mluvnické významy sloves, poukazuje na některé stereotypy v jejich interpretaci a vyvrací je. Studenti na pokyn učitele klasifikují slovesné tvary podle různých hledisek. Učitel doplňuje tyto klasifikace, uvádí přesnou terminologii. (a. učitele, a. studenta)	25
3. Hlavní aktivita	Učitel seznamuje studenty s dílčími tématy výuky a v souladu s plánem postupně prezentuje a komentuje následující jevy: kategorie osoby, míra využití VF ve slovanských jazycích, přítomnost ekvivalentních substitutů v podobě tvarů na -no/-to a jiných; kategorie způsobu zvláštnosti slovanského imperativu a kondicionálu, modifikace paradigmatu tvarů podmiňovacího způsobu ve slovanských jazycích; kategorie času, druhy časů ve slovanských jazycích; kategorie slovesného rodu, vzájemná relace trpného rodu a tranzitivnosti sloves;	45

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	kategorie čísla – nepravá slovesná mluvnická kategorie; kategorie vidu – nepravá slovesná mluvnická kategorie. (a. učitele)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku a odpovídá na případné doplňující otázky ze strany studentů.	10
5. Další kroky	Učitel nabádá studenty k samostatnému studiu příslušného oddílu textové opory a upozorňuje na nutnost přípravy odpovědí na otázky v závěru kapitoly.	5
6. Potřebný materiál	textová opora k předmětu v tištěné nebo elektronické verzi; prezentace k přednášce v PowerPoint	-
7. Poznámky	-	

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

9. FLEXE – KONJUGACE 2		Čas (min.)
1. Základní otázky a cíle výuky	Učitel klade otázky a odpovídá na ně: Vnímají Slované mimojazykovou realitu všichni stejně? Jakým způsobem je jejich vidění světa ukotveno v gramatice jejich jazyků? Co je ve slovanské konjugaci perspektivní a co je zastaralé? Jaký další vývoj lze v rámci slovanské konjugace očekávat? (a. učitele)	5
2. Uvedení do problematiky	Učitel se vrací k některým zjištěním (běžným i plynoucím z předchozí přednášky) a upozorňuje na nutnost jejich revize (vhodné interpretace). (a. učitele) Učitel vybízí studenty k tomu, aby na příkladu svého mateřského jazyka, a/anebo jazyka, který aktuálně studují, provedli systematizaci konjugačních typů a slovesných tvarů. (a. učitele, a. studenta)	25
3. Hlavní aktivita	Učitel v souladu s předem promyšleným plánem postupně prezentuje a komentuje tyto jevy: slovanský indikativ prézentu, slovesné třídy, slovesné kmeny, flexe sloves; slovanský imperativ, původ a složení analytických tvarů rozkazovacího způsobu; konkluziv, způsob nepřímé výpovědi v bulharštině a makedonštině; infinitiv a jeho substituce v bulharštině a makedonštině; posloupnost a souběžnost dějů, systém minulých časů ve slovanských jazycích, jednoduchá préterita, způsob reflexe časových vztahů mezi probíhajícími (proběhlými) ději na pozadí bulharských a makedonských slovesných tvarů; tvary l-ového příčestí a kategorie jmenného rodu; systém slovanských budoucích časů, volo- a habeofuturum; relace „habere“ a „existere“;	45

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	jmenné tvary sloves ve slovanských jazycích. (a. učitele)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku a odpovídá na případné doplňující otázky ze strany studentů.	10
5. Další kroky	Učitel nabádá studenty k samostatnému studiu příslušného oddílu textové opory a upozorňuje na nutnost přípravy odpovědí na otázky v závěru kapitoly.	5
6. Potřebný materiál	textová opora k předmětu v tištěné nebo elektronické verzi; prezentace k přednášce v PowerPoint	-
7. Poznámky	-	

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

10. SLOVANSKÝ JAZYK – BULHARŠTINA (A MAKEDONŠTINA)		Čas (min.)
1. Základní otázky a vzdělávací cíle	Smyslem výuky je zprostředkovat studentům s nulovou, nebo jen mizivou znalostí bulharštiny (popř. makedonštiny) ucelené informace o jejím systému; předvést, jak vypadá psaný/tištěný text v bulharštině a makedonštině; umožnit studentům přečíst si takový text a zkusit v něm najít základní systémové vlastnosti bulharštiny (popř. makedonštiny). Výuka je vhodná i pro studující bulharštinu nebo makedonštinu, či dokonce pro rodilé mluvčí těchto jazyků, neboť se v ní upozorňuje na jevy, o kterých nejspíše dosud nepřemýšleli. Výuka motivuje k dalšímu poznávání těchto jazyků. (a. učitele)	-
2. Uvedení do problematiky	Učitel zmiňuje přítomnost tzv. Protobulharů na Balkáně, začátky bulharského středověkého státu (1. a 2. zlatý věk středo-věkého Bulharska), období středobulharské a novobulharské. Učitel uvádí základní dějinné události, které rozhodly o odlišnosti utvářející se novodobé bulharštiny. Učitel seznamuje studenty se začátky makedonské etnické a jazykové identity. Učitel komentuje vývoj Vardarské Makedonie v kontextu jiných (sousedních) balkánských národů a státních útvarů. Učitel předvádí popisovaná území na politické mapě jihovýchodní Evropy. (a. učitele)	15
3. Hlavní aktivita	Učitel řídí výuku, která obsahuje tyto kroky a dílčí témata: přečtení krátkého současného středně náročného textu v bulharštině;	40-50

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	grafické systémy bulharštiny a makedonštiny, stručná charakteristika povahy bulharského a makedonského pravopisu; zvláštnosti fonologického sytému bulharštiny a makedonštiny, zvláštnosti v oblasti prozódie; flexe jmen, zánik schopnosti skloňovat, zbytky pádových forem; tvoření tvarů množného čísla substantiv; tvoření tvarů množného čísla adjektiv; kategorie členu; personálnost a její exponenty; tvary substantiv po číslovce 2, 3 a 4; flexe sloves, náhrada za infinitiv, prézens; budoucí časy v bulharštině a makedonštině; minulé časy v bulharštině a makedonštině. Učitel ve druhé části hlavní aktivity vybízí studenty k opětovnému přečtení textu a objevování v něm typologických jevů, o kterých byla řeč v předchozí prezentaci. (a. učitele, a. studenta)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku – formuluje základní teze, které charakterizují bulharštinu a makedonštinu, a vybízí studenty k uvádění příkladů. Učitel ústně hodnotí práci studentů. Učitel odpovídá na případné otázky studentů. (a. učitele, a. studenta)	20-30
5. Další kroky	Učitel sděluje téma další výuky.	5
6. Potřebný materiál	politická mapa jihovýchodní Evropy; výtisky 1 stránky středně náročného textu v bulharštině; technika: PC/NB, datový projektor	-
7. Poznámky	-	-

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

11. SYNTAX		Čas (min.)
1. Základní otázky a cíle výuky	Učitel vysvětluje: Co je to věta/souvětí? Co je to větný ekvivalent a polovětná konstrukce? Co je to věta dvoučlenná a jednočlenná? Co je to větná a členská negace? Jaká je povaha slovanských vět obecně? Co je příznačné pro flexivní jazyk v rovině syntaktické? Co je to volný slovosled? (a. učitele)	10
2. Uvedení do problematiky	Učitel v součinnosti se studenty uvádí základní informace o větných členech, typech vztahů mezi nimi, druzích přísudku. Učitel zdůrazňuje a demonstruje transformovatelnost větných členů a míšení ve větných rozborech hledisek formálních a sémantických (gramatických a logických). (a. učitele, a. studenta)	20
3. Hlavní aktivita	Učitel seznamuje studenty s pořadím prezentace dílčích témat, která postupně prezentuje a komentuje. Učitel se podrobněji vyjadřuje k jevům: deagentizace, odsouvání skutečného původce děje z pozice gramatického přísudku (SN); míra využití dvoučlenných a jednočlenných (bezpodmětných) vět v jednotlivých slovanských jazycích; míra využití VF (verba finita) a spony (slovesa „být“) v jednotlivých slovanských jazycích; modalita, otázka modálních sloves ve slovanských národních syntaxích; způsoby nominalizace věty v jednotlivých slovanských jazycích; způsoby využití slovesných kondenzátorů v jednotlivých slovanských jazycích; větné funkce infinitivu ve slovanských větách; povaha slovanského slovosledu; možné významy slovosledné inverze v jednotlivých slovanských jazycích;	45

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	způsoby negování ve slovanských jazycích; způsoby tvoření otázky a odpovědi na ni, tázací dovětky; fenomén „vykání“ ve slovanských jazycích. (a. učitele)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku a odpovídá na případné doplňující otázky ze strany studentů.	10
5. Další kroky	Učitel nabádá studenty k samostatnému studiu příslušného oddílu textové opory a upozorňuje na nutnost přípravy odpovědí na otázky v závěru kapitoly.	5
6. Potřebný materiál	textová opora k předmětu v tištěné nebo elektronické verzi; prezentace k přednášce v PowerPoint	-
7. Poznámky	-	

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

12. SLOVANSKÝ JAZYK – SLOVINŠTINA		Čas (min.)
1. Základní otázky a vzdělávací cíle	Smyslem výuky je zprostředkovat studentům s nulovou, nebo jen mizivou znalostí slovinštiny ucelené informace o jejím systému; předvést, jak vypadá psaný/tištěný text ve slovinštině; umožnit studentům přečíst si takový text a zkusit v něm najít základní systémové vlastnosti slovinštiny. Výuka je vhodná i pro studující slovinskou filologii či dokonce rodilé mluvčí tohoto jazyka, neboť se v ní upozorňuje na jevy, o kterých nejspíše dosud nepřemýšleli. Výuka motivuje k dalšímu poznávání tohoto jazyka. (a. učitele)	-
2. Uvedení do problematiky	Učitel zmiňuje počátky slovanského osídlení v podhůří Alp, první (středověká) slovinská knížectví v této oblasti, tradice slovinského písemnictví. Učitel stručně charakterizuje dějinný vývoj Slovinců do roku 1918 a charakterizuje jejich status v rámci první a druhé Jugoslávie (1918-1941 a 1945-1990). Učitel nabízí sociolingvistickou charakteristiku současné slovinštiny. Učitel se podrobněji věnuje těmto otázkám: vliv krajiny na jazykovou situaci, mnohost slovinských dialektů a subdialektů; vliv sousedních států a jazyků (němčiny, italštiny, maďarštiny) na vývoj slovinštiny, slovinské Prekmurje; reformace víry, jazyka i pravopisu na území slovinského jazyka; jazykovědné kontakty Lublaň – Praha v minulosti, povaha slovinského národního obrození; France Prešern jako slovinský „dobrý autor“. (a. učitele)	15
3. Hlavní aktivita	Učitel řídí výuku, která obsahuje tyto kroky a dílčí témata: přečtení krátkého současného středně náročného textu ve slovinštině;	40-50

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	vysvětlení a komentář k pravopisu; fonologický systém slovinštiny, slovinská prozódie; flexivní systém slovinštiny, bohatost tvarů i ztráta vokativu; tvary duálu v deklinaci i konjugaci; zvláštnosti slovinské konjugace; zdroje obohacování slovní zásoby slovinského jazyka; česko-slovinská homonyma. Učitel ve druhé části hlavní aktivity vybízí studenty k opětovnému přečtení textu a objevování v něm typologických jevů, o kterých byla řeč v předchozí prezentaci. (a. učitele, a. studenta)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku – formuluje základní teze, které charakterizují slovinštinu, a vybízí studenty k uvádění příkladů. Učitel ústně hodnotí práci studentů. Učitel odpovídá na případné otázky studentů. (a. učitele, a. studenta)	20-30
5. Další kroky	Učitel sděluje téma další výuky.	5
6. Potřebný materiál	politická mapa Evropy, nářeční mapa slovinského národního jazyka; výtisky 1 stránky středně náročného textu ve slovin-štině; technika: PC/NB, datový projektor	-
7. Poznámky	-	-

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

13. LEXIKOLOGIE A SLOVOTVORBA		Čas (min.)
1. Základní otázky a cíle výuky	Učitel vysvětluje: Co je základem slovní zásoby slovanských jazyků? Jaký způsob tvoření slov je pro flexivní jazyk typický? Které neslovanské jazyky ovlivnily slovanskou slovní zásobu (obecně)? Jaké jsou základní typy lexikálních jednotek? (a. učitele)	5
2. Uvedení do problematiky	Učitel vybízí studenty k tomu, aby vyjmenovali způsoby obohacování slovní zásoby, které znají ze svého mateřského, nebo studovaného slovanského jazyka. Učitel v součinnosti se studenty uvádí příklady kompozice, analytismu, izolativnosti a zkracování ve slovní zásobě konkrétního slovanského jazyka. Učitel demonstruje, jaký je podíl kompozit na slovanské slovní zásobě (areálové rozrůznění). Učitel se vyjadřuje k jazykovým a politicko-kulturním faktorům vývoje slovanské slovní zásoby. Učitel upozorňuje na neslovanské zdroje slovanské slovní zásoby. (a. učitele, a. studenta)	30
3. Hlavní aktivita	Učitel seznamuje studenty s dílčími tématy a pořadím, v jakém budou probírána. V souladu s tímto pořadím se věnuje jevům: slovanské apoziční spřežky a jejich výskyt; analytické verbo-nominální konstrukce; přechylování; abreviace; byzantismy ve slovanských jazycích; turcismy ve slovanských jazycích; vlivy ostatních jazyků na slovanskou slovní zásobu;	45

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	vzájemné slovanské lexikální výpůjčky; dřívější i aktuální purismus ve slovanských jazycích. (a. učitele)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku a odpovídá na případné doplňující otázky ze strany studentů.	5
5. Další kroky	Učitel nabádá studenty k samostatnému studiu příslušného oddílu textové opory a upozorňuje na nutnost přípravy odpovědí na otázky v závěru kapitoly	5
6. Potřebný materiál	textová opora k předmětu v tištěné nebo elektronické verzi; prezentace k přednášce v PowerPoint	-
7. Poznámky	-	-

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

14. SLOVANSKÝ JAZYK – KAŠUBŠTINA A LUŽICKÉ SRBŠTINY		Čas (min.)
1. Základní otázky a vzdělávací cíle	Smyslem výuky je zprostředkovat studentům s nulovou, nebo jen mizivou znalostí problematiky kašubštiny či dolní a horní lužické srbštiny (HLS, DLS) základní informace o sociolingvistické situaci a systémech těchto jazyků; předvést, jak vypadá psaný/tištěný text v kašubštině, HLS a DLS; umožnit studentům přečíst si takový text a zkusit v něm najít základní systémové vlastnosti daného jazyka. Výuka motivuje k dalšímu poznávání těchto jazyků. (a. učitele)	-
2. Uvedení do problematiky	Učitel prezentuje místo kašubštiny a obou lužických srbštinách v kontextu západoslovanských jazyků, vymezuje pojmy Pomořansko a Lužice. Názorně (na mapách) určuje areál kašubštiny a obou lužických srbštin. Vysvětluje původ endo- a exoetnonym vztahujících se k daným jazykovým společenstvím. Zmiňuje polonocentrický a kašubocentrický přístup k otázce samostatného kašubského etnika i jazyka. Vyjadřuje se k vývoji situace Slovanů v německojazyčném prostředí. Popisuje aktuální stav tzv. slovanských spisovných mikrojazyků. Představuje proces utváření normy kašubského jazyka, uvádí střediska kašubologie a jména jazykovědců – odborníků na kašubský jazyk. Představuje sorabistiku a výsledky tradiční péče o lužické jazyky. (a. učitele)	20
3. Hlavní aktivita	Učitel řídí výuku, která obsahuje tyto kroky a dílčí témata: přečtení krátkého současného středně náročného textu v kašubštině a lužických srbštinách; fonologický a grafický systém kašubštiny, výklad ke specifikům kašubské výslovnosti, „kaszubienie“; kašubské odchylky od praslovanských hláskových zákonů (např. v oblasti metateze likvid);	40-50

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

	flexivní systém kašubštiny – stručná charakteristika; fonologický systém HLS a DLS, vzájemné rozdíly mezi HLS a DLS v oblasti výslovnosti; vybraná místa z flexivní morfologie obou lužických srbštin; specifika lužickosrbské slovní zásoby. Učitel ve druhé části hlavní aktivity vybízí studenty k opětovnému přečtení textu a objevování v něm typologických jevů, o kterých byla řeč v předchozí prezentaci. (a. učitele, a. studenta)	
4. Ukončení výuky	Učitel shrnuje probranou látku – formuluje základní teze, které charakterizují kašubštinu, HLS a DLS, a vybízí studenty k uvádění příkladů. Učitel ústně hodnotí práci studentů. Učitel odpovídá na případné otázky studentů. (a. učitele, a. studenta)	20-30
5. Další kroky	Učitel sděluje téma další výuky.	5
6. Potřebný materiál	mapa střední Evropy, mapa Polska, mapa Německa, nářeční mapy kašubštiny a lužických srbštin; výtisky 1 stránky středně náročného textu v kašubštině, výtisk 1 stránky textu v HLS a výtisk 1 stránky textu v DLS; technika: PC/NB, datový projektor	-
7. Poznámky	-	-

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

15. TESTACE A HODNOCENÍ ZNALOSTÍ STUDENTŮ		Čas (min.)
1. Základní otázky a cíle výuky	Prověření a ohodnocení znalostí studentů. Zakončení výuky v předmět, popř. získání inspirace pro další zlepšení výukových metod.	-
2. Uvedení do problematiky	Studentům je rozdán tiskopis závěrečného testu, jsou jim poskytnuty informace ke způsobu vyplnění testu a časové dotaci na řešení úloh. (a. učitele)	5
3. Hlavní aktivita	Písemné odpovědi na testové otázky a řešení testových úkolů. (a. studenta)	45
4. Ukončení výuky	Po vypršení času na testaci učitel sbírá testy k následnému vyhodnocení.	5
5. Další kroky	Studenti se dozvídají, kdy a jakým způsobem se dozví výsledky testace. Při nízkém počtu studentů učitel opravuje testy na místě, poté sděluje studentům výsledky, komentuje chyby. Studentům je sděleno, kdy a za jakých podmínek lze testaci zopakovat.	5 (+30)
6. Potřebný materiál	tiskopisy testu	-
7. Poznámky	Ve výjimečném případě (např. při nízkém počtu studentů v předmětu) lze písemnou testaci nahradit ústním kolokviem.	-

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

INFORMACE

Obecná charakteristika předmětu:

Předmět je určen primárně polonistům, rusistům, bohemistům, ale může být zařazen také do studia jiných slovanských jazyků. Jeho cílem je probrat se studenty slavistických oborů jednotlivé roviny jazykového systému a prezentovat základní (systémové) zvláštnosti konkrétních jazyků: polštiny, ruštiny, srbštiny a chorvatštiny, bulharštiny, slovinštiny, kašubštiny a lužické srbštiny, ale také seznámit studenty s jazykovou situací na území zmíněných jazyků, s vývojem těchto jazyků a s jejich současnou kondicí.

V centru pozornosti je typ daného jazyka. Přestože se jedná o slovanské, tedy příbuzné jazyky, každý z nich má jisté typologické odlišnosti, v bulharštině a makedonštině dokonce převládají rysy analytismu. Výklad směřuje k tomu, aby žádný probíraný jazykový systém nebyl preferován, ale aby si student uvědomil, že to, jak konkrétní jazyky vyjadřují tytéž gramatické informace, nelze hodnotit z pohledu mateřského jazyka. Popisované jazykové jevy mají zdůraznit, jak různě uživatelé jazyků reflektují mimojazykovou skutečnost, jak odlišně vnímají takové kategorie, jako např.: čas, rod, číslo, určitost; jak pracují s artikulačními orgány, do jaké míry využívají prozodické prostředky (intonaci, přízvuk, délku), jak ohýbají slova, jak konstruují věty, jakým způsobem rozšiřují slovní zásobu, co hodnotí jako spisovné, co jako nespisovné, archaické/aktuální, stylově příznakové atd.

Materiál používaný ve výuce je dvojí povahy:

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

1. Teoretická část (teorie): výklad týkající se tradice, zájmů a priorit jazykové typologie a jednotlivých jazykových rovin slovanských jazyků: fonologické, flexivní (deklinace a konjugace), syntaktické, lexikální a slovotvorné. Jde o celkem 6 základních témat, jimž odpovídají kapitoly v textové opoře. Popisované jazykové jevy jsou provázeny bohatou exemplifikací v různých slovanských jazycích.

2. Praktická část (empirie): práce s textem v daném slovanském jazyce: polštině, ruštině, bulharštině (a makedonštině), srbštině a chorvatštině, slovinštině, kašubštině a lužických srbštinách. Vlastnímu rozboru materiálu předchází úvodní výklad učitele popisující daný jazyk z hlediska typologického.

S ohledem na ilustrační materiál se doporučuje, aby studenti zapsaní v předmětu měli již znalosti minimálně z oblasti úvodu do studia slovanských jazyků, popř. z hláskosloví praslovanštiny a gramatiky staroslověnštiny. Měli by také ovládat obě grafické soustavy – latinku i azbuku.

Výukový materiál:

- textová opora připravená speciálně pro tyto účely
- soubor prezentací připravených učitelem ve formátu PowerPoint
- sada tištěných textů určených k jazykovému rozboru (prezentace zaznamenaných jazykových jevů na základě konkrétních textů v uvedených slovanských jazycích)

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Vyučovací metody a postupy:

Ve výuce se střídají přednášky s praktickými rozbory textů. Přednáškovou stránku výuky zajišťuje vyučující téměř v plném rozsahu. Přednáška může být vedena kontaktně, nebo prostřednictvím aplikace typu MS Teams, ZOOM aj. Cvičení předpokládají aktivitu (a.) studenta a osobní kontakt vyučujícího se studentem.

Jednotlivé části výuky mají tuto skladbu:

1. Ad teorie (přednášky)

   (- následující hodina výuky: opakování základních vědomostí získaných díky předchozí přednášce (a. učitele), popř. studiu příslušné literatury (a. studenta), tzn. textové opory určené přímo pro tento předmět; reproduktivní metoda, metoda organizovaného opakování formou rozhovoru a dokončování vět (a. učitele i studenta))

- zdůvodnění nutnosti poznat danou problematiku vzhledem ke studovanému oboru (slovanská filologie); informačně – receptivní motivační metoda (a. učitele)
- předávání informací ke konkrétnímu tématu učitelem (expoziční metoda) a vnímání/zapamatování si učiva studentem (receptivní a fixační metoda); výklad/přednáška s použitím prezentace v PowerPoint, názorná demonstrace popisovaného jevu na příkladech (a. učitele); výklad učitele obsahuje pokaždé tyto prvky:

    1. připomenutí aktuální situace v mateřském jazyce studenta (heuristická metoda, burza nápadů, metoda sněhové koule)

    2. návrat k výchozímu stavu v praslovanštině / staroslověnštině a jeho vývoj jevu v historické fázi, upozornění na příčinu vzniku daného jevu a jeho změny v čase (metoda časové posloupnosti)

    3. výběr dílčích témat, která budou probrána podrobněji (vějíř dílčích témat)

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

4. zaměření na konkrétní jazykové jevy v jednotlivých jazycích (případová studie)

5. upozornění na místa jazykového systému, kde hrozí možná dezinterpretace jevů (myšlenková/asociační mapa)

- shrnutí, zopakování nejdůležitějších poznatků, diskuse (a. učitele, a. studenta)
- zadání úkolů, uvedení tématu příští výuky (a. učitele)

(- poslední hodina výuky: zopakování celého učiva, testace)

2. Ad empirie (procvičování)

- volba spisovného slovanského jazyka, který bude předmětem zájmu; výběr a namnožení vhodného textu jako východiska pro jazykový rozbor (a. učitele)
- přečtení textu v daném jazyce (a. učitele, následně a. studenta); přečtením textu lze pověřit studenta, který daný jazyk ovládá lépe než ostatní (vrstevnické vyučování)
- stručná prezentace situace daného jazyka: počátky etnické, jazykové, kulturní odlišnosti uživatelů daného jazyka; konstituenty státnosti národa/etnika a základní údaje týkající se jeho historie (expoziční metoda; a. učitele)
- sociolingvistická charakteristika jazyka: počet mluvčích, jejich koncentrace v prostoru, emigrační střediska; nespisovné útvary daného národního jazyka (a. učitele)
- charakteristika jazyka z hlediska jazykové politiky: právní status jazyka, školství, menšinové organizace atd. (expoziční metoda; a. učitele)
- diagnostická fáze poznávání jazyka:

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

- grafická stránka a markantní pravopisné zvláštnosti
- fonologický systém, zvláštnosti artikulace
- mluvnický systém jazyka: deklinace jmen, konjugace sloves
- větná stavba
- slovní zásoba

(a. učitele, a. studenta)

- opětovná četba textu, korekce výslovnosti, rozpoznávání systémových jevů a jejich interpretace (heuristická a fixační metoda; a. studenta)
- zopakování charakteristiky jazyka; fixace poznatků (a. studenta)
- ústní evaluace výsledku zapamatování si učiva (a. učitele)

Aktivity učitele (shrnutí):

- volba témat vhodných k probrání v předmětu
- příprava a napsání textové opory (na začátku realizace projektu)
- příprava souboru prezentací k přednáškám i cvičením
- výběr textů k jazykové analýze
- přednášení, řízení diskuzí, korekce formulací studentů, hodnocení výkonů studentů

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Aktivity studenta (shrnutí):

- přítomnost ve výuce (vedené online nebo kontaktně)
- aktivní účast v diskuzích
- příprava z výuky do výuky
- absolvování závěrečné písemné testace (popř. ústního kolokvia)

Doplňující informace

- předmět může být zařazen do programu denního i kombinovaného studia

- předmět lze částečně absolvovat v bezkontaktní podobě

- studenti disponují textovou oporou, souborem prezentací k přednáškám i cvičením a dalšími namnoženými matriály

- učitel má k dispozici příslušnou techniku: NB a datový projektor

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

LITERATURA

BĚLIČOVÁ Helena, 1998, *Nástin porovnávací morfologie spisovných jazyků slovanských*. Praha UK.

BĚLIČOVÁ Helena, SEDLÁČEK Jan, 1990, Slovanské souvětí. Praha: Academia.

BĚLIČOVÁ Helena, UHLÍŘOVÁ Ludmila, 1996, *Slovanská věta.* Praha: Euroslavica.

DALEWSKA-GREŃ Hanna, 1997, *Języki słowiańskie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ Júlia, 2014, *Fonologický system slovanských jazykov z typologického hľadiska*. Prešov: Prešovská univerzita.

ESČ: (KARLÍK Petr, NEKULA Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.), 2002, *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

КОНЕСКИ Блаже, 1982, *Граматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Култура.

КУЦАРОВ Иван, 2003, *Этюды по славистике*. Пловдив: Призма.

KUFNEROVÁ Zlata, 1990, *Stručná mluvnice bulharštiny*. Praha: Academia.

LOTKO Edvard, 1997, *Synchronní konfrontace češtiny a polštiny (Soubor statí)*. Olomouc: Univerzita Palackého.

MAREŠ František Václav, 1999, Makedonská gramatika. In: Hora Karel, *Makedonsko-český slovník*. Praha: Euroslavica.

MISTRÍK Jozef et al. (eds.), 1993, *Encyklopédia jazykovedy*. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor.

МОЛЛЕ Кунка, 2004, *Кратка граматика на българския език за чужденци*. София: СЕМА РШ.

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE

UNIVERSITY OF OSTRAVA

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

МРАЗЕК Роман, 1990, *Сравнительный синтаксис славянских литературных языков*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně.

OCZKOWA Barbara, SZCZEPAŃSKA Elżbieta, KWOKA Tomasz (eds.), 2011, *Słowiańskie języki literackie (rys historyczny).* Kraków: Uniwersytet Jagielloński.

РАДИЋ Првослав, 2001, *Турски суфикси у српском језику (Са освртом на стање у македоском и бугарском)*. Београд: САНУ.

PALEK Bohumil (ed.), 1975, *Lingvistické čítanky III. Typologie*. Praha: SPN.

СЕЛИМСКИ Людвиг, Турски елементи в българското словообразуване. In *Южнославянские языки. Болгарский*. УДК 811.163.2, с. 319-329.

СТАМЕНОВ Максим, 2011, *Съдбата на турцизмите в българския език и в българската култура*. София: Изд. Изток-Запад.

STIEBER Zdzisław, 1979, *Zarys gramatyki porównawczej języków słowiańskich*. (2 vyd.) Warszawa: PWN.

VEČERKA Radoslav, 2006, *Staroslověnština v kontextu slovanských jazyků*. Olomouc – Praha: UP, Euroslavica.

ŽAŽA Stanislav, 1999, *Ruština a čeština v porovnávacím pohledu*. Brno: Masarykova univerzita.

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
UNIVERSITY OF OSTRAVA
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union